

BAŞKAN DEĞİŞİKLİĞİ VE PİYASALARA MEYDAN OKUMA

Geçen haftaki yazımızda Sn. Naci Ağbal'ın "göreve getirildiğinden bu yana söylem-eylem bütünlüğü içinde başarılı işler yaptığını belirtmiş ve inşallah siyasi etkiler altında bırakılmaz ve kredibilite arttırmasına izin verilmeye devam edilir" vurgulamasında bulunmuştuk. Yazımızın yayınlandığı günün gece yarısında bir kararnameyle kendisi görevden alındı. Bu idari tasarruf hangi yönden bakılırsa bakılsın doğru olmamıştır. Öncelikle belirtmeliyiz ki Merkez Bankasında 1931-2016 döneminde görev yapan başkanların ortalama görev süreleri 4 yıl iken 2016-2021 döneminde görev yapanların ortalama süresi sadece 1.3 yıldır. Aynı süre Amerika'da ortalama 4 yıl, Avrupa'da ise 8 yıldır. Son 20 ayda 4 kez başkan değişikliği yapıldı. Bu süreler içinde istikrarlı ve sürdürülebilir bir para politikası oluşturmanın mümkün olamayacağı açıktır. Para politikasındaki kararlardan sonuç alma süresi 6-12 ay. Son yıllarda yap-boz uygulamalarına dönen politika değişikliklerinden sürekli ekonomik problemler yaşamaktayız. Bunun sonucunda rasyonel beklentiler ve fiyatlama bozuyor, piyasalar ile makroekonomik göstergelerde istikrarlı bir süreç oluşturamıyoruz. Merkez Bankalarının birinci görevi olan "Fiyat İstikrarı" amacına ulaşamıyor ve enflasyonda ise kronik problemler sür-git devam etmek durumunda kalıyor.

Atama kararı sonrası yetkili kişilerce kamuoyuna tatmin edici açıklamalar yapılmayarak bir süre sessiz kalındı. Ancak 3 gün sonra ekonomi' den sorumlu Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı Sn. Nurettin Canikli değişiklik kararının gerekçesini şöyle açıkladı; "Merkez Bankası optimal reel faiz seviyesinin belirlenmesinde para politikası araçlarını rasyonel kullanmamış ve ekonomiye büyük mali yük getirmiştir. Bu durumun piyasalara meydan okumak anlamına gelmediğini, değişikliğin para politikası araçlarının verimli ve etkili kullanılması gerektiği hassasiyetinden kaynaklandığını" belirtmiştir.

Bu açıklamanın ne denli doğru olmadığını iç ve dış piyasalardaki gelişmelerden gayet açık bir şekilde anlamak mümkün. Zira son 4-5 ay içinde oluşan görece beklenti ve fiyatlarda istikrara doğru bir gidiş varken aniden tüm göstergelerde ciddi oranda oynaklıklar oluştu. Düşük faiz yüksek kur politikasına geçileceği beklentisiyle Türk Lirası yaklaşık yüzde 11 değer kaybetti. Yerleşiklerin 6.5 milyar dolar civarında döviz satışı olmasaydı bu oran daha fazla olacaktı. Yaklaşık 6-7 milyar dolar civarında yabancı çıkış yaşadık. Faizlerde yaklaşık 4-5 puan yükselmeler oldu. Uzun vadeli faizlerdeki daha önce oluşan yüzde 14'ler seviyesi yüzde 18'lere, gösterge faiz yüzde 19'lara geldi. Eurobond faizleri yükseldi. Swap faizlerindeki artışlar fahiş düzeyde. Önümüzdeki aylarda enflasyonda beklenen düşüşler hayal oldu. Fiyatlarda kur geçişkenliği sorunu tekrar gündeme oturdu. Beklentiler ve fiyatlama bozduk. Güven erozyonu oluşturduk. Merkez Bankasının kapamaya çalıştığı kredibilite açığı daha da arttı. Temerrüt risk primimiz CDS yaklaşık 150 puan artarak 462'lere geldi. Genel başkan yardımcısının ekonomiye büyük mali yük getirilmesini önlemek için yapıldığını söylediği değişikliğin tam aksine piyasalara meydan okumak anlamında algılandığı ortaya çıktı. Faiz, kur ve enflasyona ilişkin ödeyeceğimiz faturalar daha da artmış oldu. Dış piyasalarda, değerlendirme kuruluşlarında tekrar ödemeler dengesi kırılmalı ile Türk Lirası cinsinden varlıklara yatırım yapma tereddüdünden söz edilmeye başlandı. Reuters'e göre önümüzdeki dönemde kredi notlarımızda iki kat düşüş fiyatlanıyor. Yeni Başkan'ın "Merkez Bankasının operasyonel çerçevesinde bir değişiklik olmadığı" açıklamasının piyasalarda hiçbir etkisi olmadı. Yetkililer sermaye kontrolleri ve kısıtlamalarının söz konusu olmadığını, serbest kambiyo rejiminin aynen devam ettiği beyanında bulunmak durumunda kaldılar. Dolarizasyon sorunu aynen devam ediyor. Rezervlerimizdeki problemlerde bir olumlu değişiklik yok. Büyümemizi sürdürülebilir kılmakta zorlanacak, işsizlik oranlarımız daha da yükselecektir. Döviz cinsinden varlıklılar hariç tüm (özellikle alt gelir grupları) kesimler fakirleşmeye devam edecek. Daha fazla borçlanacak (üstelik borçlanmamızın yüzde 56'dan fazlasını da döviz cinsinden yapıyoruz), toplam borcumuzun milli gelire oranı da yükselecek, kişi başı gelirimizin arttırılmasındaki sıkıntılarımızı da azaltamayacağız. Diğer yandan pandemi sürecindeki belirsizliklerde bir değişiklik yok. Vaka sayıları 30.000'lere geldi. Turizm sektörünün bu seneki beklenen düzelmesi zaman alacak. Dünya genelindeki iflaslarda düşüş varken, Türkiye iflas artış hızında birinci sıraya yerleşti. Jeopolitik risklerde, AB ve ABD ilişkilerinde gerginlikler de devam ediyor.

Risk primimizi arttırıcı olguları azaltacak önlemlere başvurmalıyız. Hala Paris iklim anlaşmasını imzalamadık. Yeşil sanayi konusunda adım atmamakta ısrar ediyoruz. "Hukukun Üstünlüğü Endeksi"nde 2002 yılına göre 2020 yılında çok alt seviyelere düşmüş durumdayız. Ekonomik analizlerden öte zihniyet değişikliğine ihtiyacımız olduğu kanaati gittikçe daha fazla yoğunlaşıyor.